

2. Про затвердження критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/18438/

3. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://sqe.gov.ua/abetka-dlya-dyrektora-2021/>

НОБЕЛІВСЬКІ ЛАУРЕАТИ З ФІЗІОЛОГІЇ ТА МЕДИЦИНИ, ЩО Є ВИХІДЦЯМИ З УКРАЇНИ

Клепець О. В., Касапчук Я. А.
(Полтава, Україна)

Нобелівська премія з фізіології та медицини – вища нагорода за наукові досягнення у відповідних галузях, яку щорічно присуджує Шведська королівська академія наук у Стокгольмі. Премія є однією з п'яти, заснованих відповідно до заповіту шведського хіміка Альфреда Нобеля (1833–1896). Ім'я лауреата записують до тієї країни, громадянином якої нобеліант є на момент присудження. Офіційно наша країна не має жодного лауреата Нобелівської премії. За останні 200 років Україна входила до складу інших держав (Російської та Австро-Угорської імперій), де розвиток української науки та культури зазнавав утисків, а натомість набула поширення трудова еміграція. Водночас серед нобеліантів є чимало вихідців з України, які або походять із сімей, що проживали на території України, або ж безпосередньо народилися чи протягом певного часу жили й творили в Україні, проте здобули Нобелівську премію як громадяни інших країн. Їх внесок у розвиток світової науки заслуговує всебічного розгляду, популяризації і визнання насамперед в Україні [2, 3].

Серед нобеліантів у галузі фізіології та медицини на території України народилися Ілля Мечников та Зельман Ваксман.

Ілля Ілліч Мечников (1845–1916) – мікробіолог, ембріолог, зоолог та імунолог україно-єврейсько-молдавського походження. Народився у с. Іванівка-Панасівка Куп'янського повіту на Харківщині в дворянській родині. Найважливішим його досягненням стало відкриття явища фагоцитозу та створення на цій основі фагоцитарної теорії імунітету (1882). Саме «за праці з імунітету» 1908 року вченого як підданого Російської імперії було відзначено Нобелівською премією. Також на основі досліджень Мечникова в медичну практику було впроваджено медикаменти, що містять сапрофіти. Це дало змогу покращити лікування дисбактеріозу, а також гострих і хронічних захворювань шлунково-кишкового тракту [1, 2].

Зельман Абрахам Ваксман (1888–1973) – американський мікробіолог та біохімік. Народився в містечку Нова Прилука Липовецького повіту на Київщині у родині дрібних комерсантів. Премією його нагороджено в 1952 році за відкриття стрептоміцину – першого антибіотика, ефективного при лікуванні туберкульозу. Ваксман є автором самого терміну «антибіотик». Нагороджений як громадянин США, куди емігрував з України у 911 році [1-3].

З Україною пов'язане також родове коріння трьох інших лауреатів Нобелівської премії у галузі фізіології та медицини.

Сезар Мільштейн (1927–2002) – аргентинсько-британський імунолог, лауреат Нобелівської премії 1984 року «за теорії щодо специфічності в розвитку і контролі імунної системи і відкриття принципу продукції моноклональних антитіл». Походив із родини єврейських іммігрантів з України – вихідців із Подільської губернії. Основна частина досліджень Мільштейна була присвячена вивченню структури антитіл та механізмів формування їх різноманітності, а також змінам, що відбуваються в антитілах після зустрічі з антигеном. Це дослідження стало фундаментальним для кращого розуміння функціонування імунної системи людини [4].

Ерік Кендел (народ. 1929) – американський нейробіолог, психіатр, біохімік. Походив із сім'ї єврейських емігрантів із Західної України. Лауреат Нобелівської премії «за відкриття, пов'язані з передачею сигналів у нервовій системі» (2000). Відкриття Кендела пояснило основні аспекти функціонування клітинних і молекулярних механізмів пам'яті, зробило можливим розробку нових лікарських препаратів, потрібних для поліпшення функції пам'яті у пацієнтів із різними типами деменції [1, 4].

Ральф Стайнман (1943–2011) – канадсько-американський імунолог та цитолог, лауреат Нобелівської премії 2011 року «за відкриття дендритних клітин та вивчення їх значення для набутого імунітету». Є третім в історії премії лауреатом, нагородженим посмертно. Його батьки походили з сімей єврейських іммігрантів із Седи (Литва) та Острополя (Хмельниччина, Україна). Завдяки дослідженням Стайнмана стали зрозумілі механізми, що активують уроджений імунітет і пов'язують його з набутим (адаптивним). Це відкриття лягло в основу імунної терапії пухлин та інших аутоімунних і запальних захворювань [4].

Отже, українцям варто пишатися визначними науковими здобутками своїх співвітчизників. Сьогодні держава має всіляко сприяти підвищенню конкурентоспроможності українських вчених на світовому інформаційно-технологічному ринку та запобігти відтоку наукового потенціалу у високорозвинені країни з кращими умовами життя і праці. І тоді із високою ймовірністю слід очікувати, що майбутні українські лауреати Нобелівської премії подарують світу нові відкриття та зроблять свій внесок у процвітання людства.

Список використаних джерел:

1. Абліцов В. Галактика «Україна». Українська діаспора: видатні постаті. Київ : КИТ, 2007. 436 с.
2. Абліцов В. Вчені України – лауреати міжнародних премій і нагород. Науково-популярне видання. Серія «Наука України у світовому інформаційному просторі». Вип. 4. Київ : Академперіодика, 2011. 192 с.
3. Кушнерова М. О. Зельман Ваксман – видатний вчений, якому світ завдячує за відкриття стрептоміцину. *Укр. пульмонол. журнал.* 2013, № 2, С. 67–71.
4. Нобелівська плеяда «неукраїнських» українців. Нобеліанти родом з України. URL: <https://lib.if.ua/exhib/1350392664.html> (дата звернення: 24.01.2022).

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦЯ-ЕКОЛОГА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ковальчук А. Р.
(Полтава, Україна)

Наукові керівники: *Дяченко-Богун Марина Миколаївна* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
Гомля Людмила Миколаївна – кандидат біологічних наук, доцент кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Підготовка екологів у вищих навчальних закладах, набула останнім часом особливої актуальності. Підготовка фахівця-еколога у закладах вищої освіти це неперервний процес засвоєння цінностей і понять. Екологічна освіта спрямовується на поєднання раціонального й емоційного у взаємовідносинах людини з природою. Підготувати професійного еколога можна за допомогою здобуття вищої екологічної освіти і післядипломної екологічної освіти. Від професійної діяльності майбутнього еколога залежить вирішення питань екологічної безпеки всієї планети як глобальної екосистеми. ВНЗ готує фахівців-екологів за вузьким і широким профілем. Майбутній еколог повинен оволодівати низкою функцій, які відіграють важливу роль у екологічній освіті [1].

Вони спрямовані на формування умінь і навичок, які необхідні для осмислення й оцінки взаємозв'язків між людьми, їхньою культурою і навколишнім середовищем. Також формування екологічного мислення і світогляду, які базуються на принципах екологічної відповідальності.

Підготувати професійного еколога можна за допомогою здобуття вищої екологічної освіти і післядипломної екологічної освіти. За